

Aventures i desventures d'un actor mallorquí: Francesc Aguiló. (II)

Catalina Aguiló

2n episodi: La Royal Films

Al'anterior episodi veïem com Francesc Aguiló es convertia, a partir de la seva participació en *La cortina verde*, en un col·laborador incondicional de Ricard de Baños. El següent treball que realitzà per a la Royal Films va ser *Juan José* (estrenada el 1917). Es tractava d'un melodrama que mesclava elements de crítica social, amb una fotografia molt realista i una acurada realització, en opinió de Palmira González. Els protagonistes del film eren Ramon Quadreny, que fou molt elogiat per la crítica, i Julia Delgado. En aquesta història melodramàtica, Francesc Aguiló era Cano, el company a la presó de Juan José. Per a Joan Francesc de Lasa, el paper d'Aguiló era el d'un professional del presidi, "un d'aquells homes en lluita constant contra la societat". Ell serà el qui ajudarà a Juan José a fugir de la presó per recuperar la seva estimada, en braços ja d'un altre home, però no arribarà a la llibertat ja que Cano morirà en l'intent. Sembla que el públic s'emocionà en les escenes passionals d'aquest film dissortadament desaparegut, com tants d'altres del cinema de la primera dècada del segle vint.

El 1918 vendria una nova col·laboració amb Ricard de Baños, aquesta vegada en un dels films que es consideren de més qualitat dins l'obra del realitzador català, *Fuerza y nobleza*. Altre cop, els germans Baños acudien als films per episodis, en aquesta ocasió quatre: *El testamento de un príncipe*, *Entre fieras*, *El film revelador* i *Jack Johnson, justiciero*. Aquest darrer era el protagonista, al costat de la seva dona Lucille. Era el típic film d'aventures amb intriga, acció i ambients exòtics. De fet, la pel·lícula fou un gran èxit de públic i una de les que més ingressos de taquilla i més popularitat donaren a la productora Royal Films. Palmira González veu una mostra de l'esforç econòmic que la productora invertí en la promoció del film en el fet que els cartells foren realitzats pel dibuixant Joan Junceda. Malgrat que en un paper secundari, la figura de Francesc Aguiló es féu notar per la premsa de l'època que n'elogià el seu treball.

El mateix any s'enllestia una nova col·laboració amb la productora Royal Films. *Los arlequines de seda y oro* volia continuar la sèrie d'èxits de la productora catalana. Basat en un argument d'Armando Crespo Cutillas, conta la història d'uns germans aristòcrates que són separats de petits i que, ja adults, són recuperats pel pare. La novetat del film era aprofitar la figura emergent de Raquel Meller i recrear el món dels gitanos. Però per a molts es convertí en una "espanyolada" (Miquel Porter dixit), l'únic mèrit de la qual era la novetat de l'aparició de la cupletista.

Malgrat tot, sembla que Francesc Aguiló se salvava de la crema i tots els autors coincideixen en afirmar que estava magnífic en el seu paper de gitano Alifàs. Fins i tot, Joan Francesc de Lasa, arran de la seva actuació en aquest film, comenta que Aguiló és un

Aguiló tornaria a treballar amb els germans Baños en dos films més: *El judío polaco* de 1920 i *Don Juan Tenorio* de 1921/22. A la primera, l'actor mallorquí tenia el paper protagonista i sembla que es tractava d'una nova versió d'un film anterior dels Baños, *Los cascabeles fantasmas*, ja que ambdós films estan basats en la novel·la *Le juif polonais* d'Erkman-Chatrian. Malgrat tot, existeix poca informació sobre aquesta pel·lícula, que marcà el tancament d'una etapa per a la productora Royal Films.

A la segona, Aguiló tenia el paper del cap dels bandolers i el podem veure actuar al costat d'una altre actor mallorquí, Fortunio Bonanova. Aquest film significà la fi de la col·laboració de Francesc Aguiló amb la productora catalana Royal Films i amb els germans Baños.

Abans, però, d'aquesta darrera col·laboració, Francesc Aguiló treballà també a les ordres d'altres directors i

dels grans característics de la producció d'aquells anys i que posseïa una idea molt clara del que volia dir matissar un personatge al cinema mut. D'aquest film, se'n va fer una segona versió *La gitana blanca* per a l'exportació, aprofitant els negatius existents de la pel·lícula. Però el fracàs fou rotund i fins i tot va merèixer el comentari negatiu d'un teòric del cinema primitiu, Riccioto Canudo a la seva obra *L'Usine aux images*, publicada el 1927.

per altres marques. L'any 1920, Aguiló feia el paper de l'oncle Milagros al film còmic d'Antoni Furnó, *La obsesión de Periquito*, que passà sense gaire interès. També el mateix any tenia un paper secundari al film de Baltasar Abadal, *El oprobio*, drama de 1350 metres que tenia com a centre del seu argument el segrest d'una nena. Els papers protagonistes eren per a Maria Salomé i Lola Pinet. ❖